

Već je Dodds opazio da „Ilijada“ ne pozna božansku zaštitu pribjegara niti Zeusa Hiketeriosa. Nema ga čak niti u zadnjem pjevanju koje mnogi inače smatraju mladim od glavnog korpusa „Ilijade“. Upravo to, kako izvrsno opaža D., daje ponantu neočekivanom ponašanju Ahileja u prizoru s Prijamom (165). Isto takva razlika postoji u pogledu događaja „mimo sudbine“ (ὕπερ μόρον). U „Ilijadi“ nijedan učesnik radnje nije stvarno moralno odgovoran za svoje postupke (αἴτιος), nego se kao uzročnik uvijek označuje neko božanstvo (primjer su Helena, Agamemnon). U „Odiseji“ se, međutim, izričito kaže da je Egist ubio Agamemnona ὑπερ μόρον, unatoč izričitom upozorenju Zeusovu neka to ne čini.

Tako je i s osnovnim pokretačkim motivima radnje. U proemiju „Ilijade“ kao uzrok velikih nevolja Ahejaca navodi se Διὸς βουλή, ali u „Odiseji“ za propast Odisejevih drugova (α 6 i d.) i prosaca (ω 351) okrivljuju se njihove vlastite ἀτασθαλίαι (168). No D. zanimljivo zamjećuje da se ipak i u „Odiseji“ osobna krivnja spominje samo kod sporednih likova poput Egista, dok se npr. za Helenino ponašanje navodi isto objašnjenje kao u „Ilijadi“: nije kriva nego božanstvo (Afrodita je na nju poslala ἄτη).

D.ova interpretacija isključuje hybris kao motiv u „Ilijadi“: kad Hektor sebi predbacuje (X 104) da je pogrešnom vojnom taktikom prouzročio poraz i pomor Trojanaca, on time ne misli da je učinio nešto što nije već bilo unaprijed određeno Sudbinom (μοῖρα θεῶν). Naprotiv, u „Odiseji“ ponašanje prosaca barem je jednako, ako ne i više, uzrok njihovoj pogibiji kao i μοῖρα θεῶν (Odisejeve riječi u γ 416); štaviše, Penelopa izriječno kaže da ih je neki od bogova kaznio zbog njihove hybris. (ψ 63—64). U „Odiseji“, za razliku od „Ilijade“, postoje ljudske nevolje koje nisu izazvali bogovi nego ljudska krivnja. U „Ilijadi“ postoji samo Ate i determinizam (169—170), umjesto čega D. nalazi u „Odiseji“ heziodovsku božansku pravdu. Zato on misli da je između nastanka obaju epova protekla „mindstens eine Generation“ (172). D. svoju interpretaciju brani vrlo vješto i uvjerljivo i ona je, bez obzira koliko bila u cjelini prihvatljiva, značajan doprinos razumijevanju epova.

Tisak i oprema knjige bespriječni su (samo jedno pogrešno otiskano ime na str. 47). Nema sumnje da je ona vrijedan prilog novije njemačke homerologije filološkim studijama Homera a njezin je autor još jednom potvrdio da je uz Leskyja i Patzera jedan od najboljih, najinformativnijih i najkompletnijih homerologa njemačkog jezičnog područja.

Z. Dukat, Zagreb.

ANNE AMORY PARRY, *Blameless Aegisthus, A Study of ΑΜΥΜΩΝ and Other Homeric Epithets*, „Mnemosyne“, Bibliotheca Classica Batava, Supplementum XXVI, Leiden 1973, Brill, str. 167 te pet dodataka (121 str.) i bibliografija.

Zajedno sa svojim suprugom Adamom Parryjem autorica recenzirane knjige bila je član klasičkog seminara yaleskog sveučilišta. Oboje su zajedno smrtno stradali u saobraćajnoj nesreći u Colmaru (Francuska) 6. lipnja 1971. Tako se na tragičan način ponovila sudbina preranih smrti u obitelji Parry.

U vrijeme te nesreće Anne Amory Parry bila je već predala izdavaču rukopis, ali još nije stigla izvršiti zadnje revizije teksta. Tako je ona objavljena poslije njezine smrti a izdanje je priredio autoričin nekadašnji student a kasnije kolega Norman Austin, danas izvanredni profesor klasične filologije na kalifornijskom sveučilištu. Kako sam kaže u predgovoru, on nije bitnije dirao rukopis knjige i izvršio je samo tehnička dotjerivanja.

Homerski epiteti bili su, kako je poznato, ono područje na kojem je Milman Parry izgradio svoje prvotno učenje o Homeru kao tradicionalnom pjesniku, kasnije prošireno u učenje o Homeru kao usmenom pjesniku. Otkriće sistema ukrasnih epiteta s njihovom potpunosti i ekonomičnošću dalo je osnovni poticaj iz koga se razvila parryjevska „teorija usmene poezije“ (oral poetry theory). Dok je do prije desetak godina osnovni zadatak i cilj parryjevaca bio da postignu afirmaciju u krugovima akademske homerologije, danas im je to posvuda uspjelo, pa i u Njemačkoj. Centralno pitanje za homerologiju nije više prihvatljivost Parryjevih teza, nego njihovo

kritičko pretresanje. U okviru toga razvila su se dva smjera: radikalni parryjevci (hard-line parryists, po nazivu T. Rosenmeyera) i revizionisti (soft-line parryists, po istom autoru). Među potonjima osobito se isticao bračni par Parry—Amory. I knjiga pred nama pokušaj je da se kritički suočimo s nekim aspektima Milmanove teorije i da svedemo na pravu mjeru neke njegove odveć ekstremno formulirane tvrdnje. Poznato je da je Milman Parry bio sklon dovođenju svojih teza do paradoksa, što je iz polemičkih razloga bilo opravdano u vrijeme kad se trebalo boriti za priznavanje vlastitih shvaćanja. Danas, međutim, nitko više ne sumnja u zdravu jezgru teorije usmene poezije i zato je potrebno osloboditi je polemičkog balasta i svesti u prave okvire.

Parry je držao da kod velikog dijela epskih, tzv. ukrasnih epiteta značenje igra posve nevažnu ulogu i da je njihova upotreba određena jedino ili u najvećoj mjeri njihovim metričkim vrijednostima. Taj je mehanizam tumačio tehnikom usmenog pjevanja pa je zaključio da je mehaničnost „usmenog pravljenja stihova“ iz formula uzrok pojavi da ponekad upotrijebljeni ukrasni epitet očigledno proturječi smislu stiha ili rečenice u kojima se upotrebljava. To su primjeri s Penelopinom „debelom“ rukom, s „gospođom“ majkom prosjaka Ira, s „božanskom“ Antejom u Glaukovoj priči o Belerofontu (Anteja je u toj priči prikazana kao obična bludnica i klevetnica), a krunski je svjedok Milmanov bio „nezazorni Egist“ koga spominje Zeus kad pripovijeda kako je Agamenon bio kukavički i iz zasede ubijen spletkom Klitemnestre i njezina ljubavnika. Nazvati ubojicu iz potaje „nezazornim“ očito je sasvim neprikladno i može se tumačiti samo kao previd pjesnika. Parry je uz to dodavao i objašnjenje da je značenje atributa ἀμύμων toliko izbljedio da takav spoj slušaoce nije uopće smetao, oni ga i nisu opažali. Sličnih primjera ima i u drugim epskim tradicijama: u našoj, srpskohrvatskoj, često se spominje „bijela ruka“ crnog Arapina ili izdaja „vjerne ljube“.

Premda Anne Amory ne poriče da takvih neprikladnih upotreba epiteta kod Homera ima, ona smatra da ih ima mnogo manje no što se obično misli i da u znatnom broju slučajeva postoji prividno proturječje izazvano ne Homerovim drijemežom nego našim pogrešnim razumijevanjem i krivim prevodenjem njegovih epova. Premda se u naslovu govori i o drugim homerskim epitetima, u knjizi se raspravlja gotovo samo o epitetu ἀμύμων, a samo usput autorica se obazire još na neke (str. 21/22 μεγάρθυμος, str. 161 δῖος; vidi također dodatke II i III).

Pridjev ἀμύμων prevodi se na engleski redovno sa „blameless“, a na njemački sa „untadelig“, što obje znači otprilike „besprijekoran“, i to osobito u moralnom smislu. Etimološki izvodili su ga još u antici od alpha-privativum i μῶμος, što se obično prevodi kao „prijekor, ukor, zamjerka, pogrda“. U našim prijevodima Homera ἀμύμων se većinom prevodi sa „nezazorni“ (Maretić) premda se kod Đurića kao hrvatskosrpski ekvivalent još nalaze „divni, predični, besprijekorni“ te neki drugi pridjevi. Ako me ne vara jezični osjećaj, mislim da u našim prijevodima etičke konotacije nisu tako izrazite kao u engleskom. Na to je važno upozoriti jer je knjiga Amoryjeve uperena uglavnom protiv shvaćanja epiteta ἀμύμων kao „morally blameless“. No njezino značenje unatoč tome i za nas je veliko zbog nekih općih pitanja koja se u njoj rješavaju (u vezi s Parryjevom teorijom), a također i zato što pokazuje da se i nakon više od dva i po tisućljeća može utvrditi da Homera pogrešno razumijemo. Razumljivo je da dokazivanje te vrste zahtijeva veliku opreznost, potpunu filološku spremu, krajnju pedantnost i iscrpnost te akribiju autora. To je potrebno naglasiti kako se ne bi učinilo besmislenim da se na više od 150 stranica raspravlja o značenju samo jedne riječi.

Nešto o metodološkim pretpostavkama svoga rada govori autorica u predgovoru. Upozorava da je Homerova semasiologija (što odgovara našem terminu semantika) ostala veoma zanemarena, čemu je u priličnoj mjeri kriv i Milman Parry svojim stavljanjem naglaska na metričku vrijednost elemenata poetskog jezika na štetu semantičke. Zato se još i danas, nakon tolikih stoljeća proučavanja Homera, može pokazati da ponegdje ne drijema Homer, nego naše poznavanje značenja njegovih riječi (1—2). Parry je pretjerao u naglašavanju vezanosti pjevača tradicijom: njegova krutost u tome (too much rigidity — 3) ilustrira se uvjerljivim primjerima. Isto takvu krutost pokazao je kod pitanja semantičke relevantnosti epiteta. Jer može se postaviti pitanje (zajedno s A. Hoekstrom): da li su tzv. metrički ekvivalenti stvarno izraz iste bitne ideja (essential idea — 4) ili među njima postoje značenjske nijanse?

Anne Amory smatra da se kod Homera epiteti itekako prikladno upotrebljavaju (appropriately — 5), iako, naravno, ima nezgoda zbog određene mehaničnosti njihove upotrebe, a također ima i metričkih lapsusa. Bruno Snell prvi je pokušao rekonstruirati homersku viziju čoveka i svijeta iz tumačenja upotrebe pojedinih riječi i njihovih konotacija, no autorica mu predbacuje što se on uopće ne obazire na Milmana Parryja (5). Parryjeva je škola opet pretjerala u drugom pravcu pa je žaljenja vrijedna činjenica da se ne proučava međugra formule kao sredstva usmenog komponiranja pjesme (device of oral composition — 5) i formule kao prenositelja značenja (vehicle for meaning — ib.). Potreba je našeg vremena bolje razumijevanje Homerovih *običnih* riječi, a ne samo arhaičnih i rijetkih. U određivanju značenja homerskih rijetkih riječi često se postupalo dogmatski i bilo je dosta samovolje pri izdvajanju osnovnog značenja i „izuzetaka“ (6). Njezina će metoda biti da polazi od mjesta gdje je značenje najlakše utvrđivo kontekstom pa će, misli, moći pokazati da ἀμύμων ni izdaleka nije tako često neprikladno upotrijebljen kako se obično tvrdi.

Pri utvrđivanju značenja ne valja etimologizirati kao što su to radili u antiki. Etimologija još uvijek često određuje značenje riječi, a to je pogrešno, jer se te etimologije često osnivaju na najplauzibilnijem antičkom izvodenju, a to se svodi na izbor između većeg broja više ili manje apsurdnih etimoloških povezivanja.

Treba odbaciti i lučenje tzv. ranog i kasnog u epovima: u određivanju pred- i pohomerskih riječi bilo je mnogo zablude. Njezino proučavanje dovelo ju je do zaključka da su najvjerojatnije ipak postojala dva Homera, po jedan kao autor svakoga od epova (7).

Nakon toga slijedi glavni dio knjige podijeljen u osam poglavlja: 1. 'Αμύμων o raznim likovima u „Ilijadi“ 2. Μῶμος; ἀμύμων o Menelaju, Patroklju, Pulidamantu, 3. 'Αμύμων o Ahileju u „Ilijadi“, 4. Etimologija; ἀμύμων, ἄμωμος, ἀμώμητος kod grčkih pisaca osim Homera, 5. 'Αμύμων uz razne imenice u „Ilijadi“ i „Odiseji“, 6. 'Αμύμων u „Odiseji“ osim o Odiseju i njegovoj obitelji, 7. 'Αμύμων o Telemahu i Penelopi u „Odiseji“; ἀμύμων uz imenice koje označavaju osobne veze u „Ilijadi“ i „Odiseji“, te 8. 'Αμύμων o Odiseju u „Odiseji“.

Epitet ἀμύμων pojavljuje se u Homerovim epovima 116 puta. Autorica pažljivo analizira sve te njegove pojave i nastoji mu utvrditi značenje prema kontekstu. Također, promatra njegovu upotrebu i kod ostalih grčkih pisaca sve do Kvinta iz Smirne, a uz to analizira i upotrebu te značenje ostalih grčkih riječi iste semantičke grupe (ἄμωμος, ἀμώμητος, μωμῶμαι) kao i onih koje se s pridjevom ἀμύμων tradicionalno etimološki povezuju (μῶμος): μῶμος str. 37 i 139/140, ἄμωμος i ἀμώμητος str. 90. Kako je već spomenuto, njezin je zaključak da ἀμύμων ne znači „morally blameless“ nego „physically blameless“ (21). Uz imenice kao μάντις i λητήρ razvilo se sekundarno značenje „valjan, izvrstan“, što je tipičan razvoj od prvotnog konkretnog značenja prema sekundarnom apstraktnom (95). U drugome smjeru išao je taj razvoj uz imenicu θυμός pa zajedno u sintagmi to znači „junačko srce“; junačan je dio tijela umjesto samog junaka (100 i 101). Kod Homera ἀμύμων samo na jednom mjestu dolazi u kontekstu s glagolom koji znači „grditi, koriti“ (121). Uz imenice koje označuju osobne odnose (sin, kći, drug) ἀμύμων ima nijansu značenja „dobar (valjan)“ a autorica dolazi do zaključka da sva takva mjesta sadrže „clear references to physical beauty“ (133). Ponegdje u takvim slučajevima bolje odgovara „valjani“ (kao u slučajevima s vraćem) i to se čini boljim od „lijep“, što je po autorici osnovno značenje, no Amoryjeva to smatra mogućim i prihvatljivim kao paralelni razvoj značenja (138). Za Odiseja najčešća je konotacija u „Odiseji“ „ratnički“ (warriorlike, because strong and handsome — 148). Jedini slučaj etičke obojenosti značenja jeste u tzv. temi idealnoga kralja, gdje je najbliže značenje „izvrstan“ (excellent — 109 i 145). Ponegdje se dopušta da je semantički sadržaj epiteta izbljedio do nekog općenitog termina odobravanja (a general term of approbation — 148/149).

Prihvatanje značenja „lijep“ moralo bi se odbaciti ako bi se moglo pokazati da se kod Homera epitet ἀμύμων pridaje nekoj osobi ili predmetu za koji se na drugom mjestu izričito kaže da nije takav. Jedini je, međutim, takav slučaj kad Polifem u „Odiseji“ kaže za Odiseja da je „sitan i slab čovječuljak, nikogović“. No Amoryjeva s pravom smatra da se Polifem ne može uzeti kao vjerodostojan svjedok (152). Uz to može se dodati da bi divu poput Polifema ravan mogao biti samo isto takav div pa su mu svi ljudi, i najviši i najkrupniji, morali izgledati sićušni i jadni.

Ne može se protudokazom smatrati niti Odisejevo negodovanje kad ga zbog njegova izgleda i pojave smatraju bogom. Amoryjeva opravdano to negodovanje tumači tako što su bogovi uvijek ljepši pa je razumljivo da se ljudi ne mogu i ne žele s njima uspoređivati. Ljudska ljepota i božanska ljepota nisu sumjerljive.

Pridavanje epiteta ἀμύμων Egistu u času kad se govori o njegovu kukavičluku zbnujvalo je još Aristarha, koji je smatrao da taj pridjev ima na tom mjestu isključivo ukrasnu funkciju. Slično je to tumačio Parry u skladu sa svojom teorijom o mehaničkom slaganju stihova iz gotovih formula i formulaičkih izraza, dok je npr. Richard Bentley smatrao potrebnim mijenjati tekst epa (123). A. Amory drži da se radi o pogrešnom prevođenju i nerazumijevanju značenja pridjeva pod utjecajem sholijasta, starih rječnika i antičkih pisaca. Pod utjecajem istih nastalo je i etimološko povezivanje ἀμύμων s μῶμος. Kako μῶμος znači kod Homera ne prijekor općenito, nego opće ili javno negodovanje, mrmljanje protiv nekoga, prijekorno govorcanje, ta se etimologija ne može prihvatiti, pogotovo što i glasovno nije besprije-korna (ω>); str. 91 i d.).

Argumentacija autorice, koja je svestran filolog i izvrstan poznavalac grčkog jezika (vidi npr. str. 107 i 141 i dalje), vrlo je iscrpna i temeljita. Mnoga mjesta ona analizira uvjerljivo, neka manje, tako npr. Od. 8, 428 (str. 134), gdje se nameće značenje „dragi“. Ponekad javlja se dojam da od nje postulirano značenje „lijep“ za pridjev ἀμύμων možemo primiti uglavnom zato što ono od svih mogućih najmanje smeta (tako na str. 136—137) pa je zapravo najprihvatljivija ideja o tom epitetu kao općem afirmativnom ili pohvalnom atributu (v. gore). Dokazivanje ljepote svih osoba i stvari kojima se ἀμύμων pridijeva nije naročito jak argument, jer je razumljivo da se svi elementi epskog narativnog inventara u pjesmi prikazuju kao uzdignuti nad običnu svakidašnjicu: oni se od nje izdvajaju u svakom pogledu, a osobito svojim izgledom, pa je razumljivo da se uvijek mogu označiti kao lijepi. Tako ljepota nije baš neko osobito svojstvo kojim bi neki likovi ili predmeti bili posebno označeni. Prije je informativna ružnoća (npr. Terzitova) koja se posebno ističe u epskom svijetu ljepote.

Knjigu završava Zaključak u kome se ukratko rezimiraju rezultati prethodnih istraživanja a upozorava se i na autoričina prethodnika, za kojega je, kako kaže, doznala tek pošto je glavni dio posla bio obavljen. Martin Hoffmann je u svojoj knjizi „Die ethische Terminologie bei Homer, Hesiod und den alten Elegikern und Jambographen“, Tübingen 1914, došao do sličnih zaključaka kao i ona u pogledu epiteta ἀμύμων, ali zbog manjkave argumentacije njegova je rasprava prošla nezapaženo i nije ostavila nikakva traga u homerskim rječnicima. To još jednom pokazuje da je zaista teško učiniti u homerskim studijama bilo što u čemu ne postoji kakav davni prethodnik. Ali taj podatak, naravno, knjigu Amoryjeve ne čini manje vrijednom niti manje značajnom.

U jednoj bilješci uz Zaključak (str. 161) autorica se osvrće na epitet δῖος i smatra da se i on pogrešno prevodi. Budući da se njime označava i more, ona drži da se ne može prihvatiti značenje „božanski, božanstven“ (divine), nego predlaže „splendid“ (sjajan, blistav). Time bi se moglo objasniti zašto se Anteja u epizodi s Belerofantom naziva δῖξ u času kad postupa na vrlo ružan i nemoralan način. Nisam siguran da se ta ideja može usvojiti bez daljnje i bolje argumentacije.

Na str. 165 dobro se razlaže o odsutnosti dvosmislenosti kod Homera, što se uvjerljivo tumači posvemašnjom konkretnošću u upotrebi riječi. Naši nesporazumi s Homerom često potječu i odatle što riječi koje mi upotrebljavamo imaju mnogo šire konotacije, dok kod Homera postoji velika raznolikost u denotacijama a konotacija gotovo uopće nema: kad upotrebljava naizgled sinonimne nazive za hrabrost, onda Homer faktično misli na razne oblike hrabrosti na isti onaj način kako i Eskimi upotrebljavaju šesnaest različitih naziva za razne vrste snijega. Za njih to nisu razlike u konotacijama nego u denotaciji, u osnovnom značenju. Upravo zbog zametarivanja pojedinih takvih nijansi u semantičkom sadržaju pri prevođenju Homerovih prividnih sinonima dolazi do onoga što se naziva neprikladnom upotrebom (inappropriate use — 166).

Tiskarske su pogreške razmjerno malobrojne i spomenuti bi možda trebalo samo da na str. 82, 4. redak odozgo, zacijelo treba čitati „undeserving“.

Knjiga je veoma vrijedan doprinos homerskim studijama i ostat će dostojan spomenik svojoj autorici. Nakon čitanja s još se većim žaljenjem mora primiti njezin prerani odlazak iz naše sredine, koji nam je zacijelo uskratio još mnogo izvršnih djela o grčkom epu.

Z. Dukat, Zagreb.

KLAUS E. BOHNENKAMP, *Die horazische Strophe. Studien zur 'Lex Meinekiana'*, Spudasmata, Band XXX, Hildesheim 1972, Georg Olms, 385 str.

Opazivši da se zbroj stihova sviju Horacijevih lirskih pjesama iz četiri knjige „Carminum“ daje bez ostatka podijeliti sa četiri zaključio je A. Meineke da je Horacije te pjesme pisao u katrenskim strofama pa ih je on tako i rasporedio u svome izdanju Horacija. Izuzetak od te pravilnosti bila je, uz problematičnu III 12, samo oda IV 8, ali je još prije Meinekea iz drugih razloga R. Bentley posumnjao u autentičnost nekih njezinih stihova. Otprilike u isto vrijeme a nezavisno od Meinekea do istog je opažanja došao K. Lachman. Iako se u pojedinostima nije posve slagao s njime, i on je dijelio uvjerenje o katrenskoj strukturi Horacijevih oda.

O ispravnosti tzv. Meinekeovog zakona vode se već stoljeće i po rasprave koje ipak još nisu dovele ni do kakvog konačnog rezultata pa se situacija može okarakterizirati riječima Moritza Haupta koje je napisao prije sto godina: „Čovjek se najzad posve prestane čuditi kad prostudira noviju literaturu o Horaciju, u kojoj izdanja slijede izdanja a rasprave rasprave, vrteći se u krug a da se ne pomiču s mjesta.“ Rezultat toga jesu izdanja u kojima se monostihički ili distihički građene pjesme tiskaju ili rasporedene u katrene ili kao jedinstveni, strofički nerasčlanjeni stihički kompleksi. F. Klingner u „Bibliotheca Teubneriana“ (Leipzig 1959) nudi kompromisno rješenje koje se temelji na tezi K. Büchnera da kod Horacija ne možemo govoriti o nekoj zakonitosti nego samo o razvojnoj tendenciji prema katrenima. Büchnerovo je gledište danas općenito prihvaćeno kao mjerodavno, pa je Klingner tiskao npr. carmen I 1 κατά στίχον, a III 30 i IV 8 rasporedio je u strofe od po četiri stiha.

Posljedica je stanja koje dobro opisuju Hauptove riječi da se priređivači Horacijeva teksta opredjeljuju za jedno od dvaju navedenih rješenja izbjegavajući da se izjasne o teoretskoj strani spora o Meinekeovu zakonu.

Autor recenzirane knjige, doktorske disertacije izrađene u Tübingenu pod nadzorom Ernsta Zinna, primio se zadatka da pretrese pitanje postojanja Meinekeovog zakona s aspekta formalnih obilježja ili kriterija Horacijeve strofe.

Nakon kraćeg pregleda historijata problema (4—16) slijedi prvi od dvaju osnovnih dijelova knjige, opći dio u kome se nastoje utvrditi kriteriji za postojanje strofa analizom onih pjesama kod kojih sama metrička struktura iskazuje strofičnost (alkejska, safička strofa). Najprije se istražuju metrički kriteriji: podudaranje kraja rečenice i stiha, hijat, syllaba brevis in elemento longo (produljivanje kratkog vokala u neodređenom slogu pred pauzom), te sinafija. Sinafija se, kao što je poznato, definira na više načina. B. je prihvatio određenje Crusius—Rubenbauera: odsustvo obilježja kraja stiha (47: /das/ Fehlen der den Schluss des Verses kennzeichnenden Merkmale). Dobiveni rezultati apliciraju se zatim na 24 pjesme koje su pisane ili monostihički ili u sistemima od po dva stiha. Zaključak je (87/88) da pjesme u distihičkim sistemima tendiraju prema katrenima, a monostihičke pjesme prema strofama od po 2 stiha. Slijedi ekskurs o „sekundarmim“ kriterijima (88—121): o Alkejev fragmentu 10 LP kao uzoru za carmen III 12 te o izdavačkoj praksi u Aleksandriji i grčkim papirusima. Prvi je ekskurs potreban zato što metrički, „vanjski“ ili „formalni“ kriteriji nisu dovoljni da se odredi struktura pjesme III 12, jedine napisane u jonicima „a minore“. Analizom Alkejeva fragmenta, uz podredno svjedočanstvo antičkih metričara (uglavnom iz Keilove zbirke), autor dolazi do zaključka da je pjesma III 12 bila spjevana u četiri strofe od po tri stiha, dva trimetra i jednog tetrametra. Drugi ekskurs pokazuje da je za analizu strofičnosti Horacijevih pjesama potrebno uzeti u obzir i njegove grčke uzore, i njihova versifikacijska načela, što su Heinze i Büchner izričito otklonili.